

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl samosoudcem Mgr. Filipem Skřivanem ve věci

žalobkyně: **dipl. Ing. Š. Č.**
bytem X.
zastoupena JUDr. Václavem Peňázem, advokátem
sídlem Pekařská 13, Brno

proti
žalovanému: **Ministerstvo práce a sociálních věcí**
sídlem Na Poříčním právu 1, Praha 2

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 20. 4. 2020, č. j. MPSV-2020/79208-920,
sp. zn. SZ/MPSV-2019/68242-921

takto:

- I. Žaloba **se zamítá.**
- II. Žádný z účastníků **nemá právo** na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

1. Žalobkyni byl přiznán rodičovský příspěvek dle zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře (dále jen „zákon o státní sociální podpoře“), ve výši 11 000 Kč měsíčně od 8. 5. 2018. Písemností ze dne 10. 12. 2019 Úřad práce České republiky – krajská pobočka v Brně (dále jen „úřad práce“) upozornil žalobkyni, že jí v prosinci 2019 končí nárok na dávku z důvodu vyčerpání celkové částky 220 000 Kč. Zároveň žalobkyni vyzval, že pokud má zájem o provedení změny volby měsíční výše dávky tak, aby na ni měla nárok i v lednu 2020, nechť se v průběhu prosince dostaví na pobočku úřadu práce, kde jí příslušní pracovníci poskytnou nezbytné informace. Případnou změnu měsíční výše dávky lze totiž provést pouze v měsíci, v němž nárok ještě trvá.
2. Písemností ze dne 9. 1. 2020 úřad práce žalobkyni sdělil, že její nárok na dávku zanikl ke dni 31. 12. 2019. Na toto sdělení reagovala žalobkyně podáním ze dne 28. 1. 2020, kterým uplatnila námitky proti zániku nároku na dávku, požádala o prominutí zmeškání úkonu dle § 41 zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu (dále jen „správní řád“) a uplatnila změnu volby měsíční výše rodičovského příspěvku. Uvedla a doložila, že od 7. 12. 2019 do 25. 1. 2020 byla s rodinou v Austrálii a nemohla se proto s obsahem písemností žalovaného seznámit.
3. Úřad práce poté rozhodnutím ze dne 19. 2. 2020, č. j. 136809/20/BM žalobkyni rodičovský příspěvek odňal ode dne 1. 1. 2020, neboť nárok na dávku zanikl. Dávka za prosinec 2019 byla žalobkyni v lednu 2020 vyplacena a tím byla vyplacena celková částka 220 000 Kč. Prominout zmeškání úkonu spočívajícího v provedení změny volby měsíční výše dávky dle úřadu práce nelze. Žalobkyni jednak nic nebránilo v tom, provést změnu volby měsíční výše rodičovského příspěvku před odjezdem do Austrálie. Tato věc byla plně v dispozici žalobkyně a přípis úřadu práce ze dne 10. 12. 2019 měl ryze informativní charakter. Informace o změnách rodičovského příspěvku od 1. 1. 2020 byly médiu i žalovaným prezentovány s dostatečným předstihem. Změna volby měsíční výše rodičovského příspěvku je oprávněním rodiče v průběhu pobírání dávky a není ohraničena lhůtou k provedení úkonu ve smyslu § 41 správního řádu. Z tohoto důvodu nemůže správní orgán zmeškání dle tohoto ustanovení prominout a procesně navrátit řízení do předešlého stavu. Dle úřadu práce nadto tvrzená zahraniční cesta žalobkyně nepředstavuje závažný důvod, který by jí z objektivních příčin sám o sobě bránil změnu volby výše dávky provést. Bylo především na žalobkyni, aby si při dočasné změně místa pobytu své záležitosti řádně uspořádala. Odvolání žalobkyně proti rozhodnutí úřadu práce žalovaný napadeným rozhodnutím zamítl a se závěry úřadu práce se ztotožnil.

II. Obsah žaloby

4. Proti napadenému rozhodnutí podala žalobkyně žalobu, neboť má za to, že je v rozporu s právními předpisy. Namítá, že v tomto konkrétním případě nelze pominout, že orgány veřejné moci jsou povinny šetřit podstatu a smysl základních práv a svobod, čímž v tomto konkrétním případě je právo rodiče na pomoc státu při péči o dítě. Žalobkyně odkazuje také na Úmluvu o právech dítěte. Tím, že správní orgány nevyhověly žádosti žalobkyně o prominutí zmeškání lhůty, mohly zasáhnout do jejího ústavně zaručeného práva na pomoc státu rodičům, kteří pečují o děti, jež je garantováno čl. 32 odst. 5 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“).
5. Péče o děti a jejich výchova je právem rodičů a i děti mají právo na rodičovskou výchovu a péči, přičemž rodiče mají právo na pomoc státu (například rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 5. 2017, č. j. 6 Ads 21/2017 – 23). Poskytování rodičovského příspěvku

pak napomáhá realizaci práva rodičů na péči, což je vyjádřeno i možností rodiče zvolit si dle zákona o státní sociální podpoře dobu čerpání rodičovského příspěvku a s tím i související výši této dávky. Žalobkyně proto navrhuje, aby krajský soud napadené rozhodnutí i rozhodnutí úřadu práce zrušil.

III. Vyjádření žalovaného a replika žalobkyně

6. Žalovaný ve svém vyjádření uvádí, že žalobkyně v žalobě netvrdí, jaký konkrétní rozpor s právními předpisy spatřuje v postupu úřadu práce či žalovaného, pouze bez jakékoliv souvislosti s tímto řízením odkazuje na právo rodiče na pomoc státu při péči o dítě, Úmluvu o právech dítěte a povinnost správních orgánů šetřit podstatu a smysl základních práv a svobod. Institut prominutí zmeškání lhůty se dle žalovaného vztahuje na úkony účastníka řízení, které lze provést nejpozději při jednání nebo v zákonné či správním orgánem určené lhůtě. Jelikož volba výše rodičovského příspěvku je oprávněním rodiče, úřad práce žalobkyni žádnou lhůtu v tomto směru nestanovil a ani stanovit nemohl. Dopis ze dne 10. 12. 2019 představoval toliko vstřícný krok úřadu práce, jímž byla žalobkyně informována o možnostech čerpání rodičovského příspěvku v souvislosti s očekávanými legislativními změnami (úřad práce v této souvislosti žádnou informační povinnost nemá). Žalovaný proto navrhuje, aby krajský soud žalobu jako nedůvodnou zamítl.
7. V replice žalobkyně uvádí, že v Austrálii se svou rodinou cestovala převážně přírodou bez jakéhokoliv spojení, v rámci kterého by mohla alespoň vzdáleně kontaktovat příslušné pracoviště úřadu práce a učinit případnou změnu čerpání rodičovského příspěvku. V tomto případě bylo na místě, aby žalovaný zohlednil, že informace ze dne 10. 12. 2019 se do dispozice žalobkyně dostala až po jejím návratu České republiky. Ihned poté požádala nejen o prominutí zmeškání úkonu, ale i o uplatnění provedení změny výše rodičovského příspěvku.

IV. Posouzení věci krajským soudem

8. Žaloba byla podána včas (§ 72 odst. 1 s. ř. s.), osobou k tomu oprávněnou (§ 65 odst. 1 s. ř. s.). Žaloba je přípustná (zejména § 65, § 68 a § 70 s. ř. s.). Za splnění podmínek § 51 s. ř. s. rozhodl soud bez jednání.
9. Žaloba **není důvodná**.
10. Krajský soud úvodem zdůrazňuje, že soudní řízení správní je ovládáno dispoziční zásadou. To znamená, že je na žalobci, aby ve včas uplatněných žalobních bodech vymezil skutkové a právní důvody, v nichž spatřuje nezákonnost napadeného rozhodnutí, a kterými se soud při přezkumu bude zabývat (spolu s případnými důvody nezákonnosti, k nimž musí přihlídnout z úřední povinnosti). Jinými slovy, kvalita a rozsah žalobní argumentace v zásadě předurčuje rozsah a způsob vypořádání žalobních námitek ze strany soudu.
11. Žaloba v nynější věci je v podstatě citací obecných kautel ústavního práva a mezinárodněprávních závazků vztahujících se k právu rodičů pečujících o děti a právu rodiny na pomoc státu, a to téměř doslovně tak, jak je vymezil Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 16. 5. 2017, č. j. 6 Ads 21/2017 – 23. K tomu žalobkyně doplňuje, že napadené rozhodnutí je nezákonné, neboť žalovaný dostatečně nezohlednil, že od 7. 12. 2019 do 25. 1. 2020 byla s rodinou v Austrálii.
12. Žalobkyně nezpochybňuje závěry žalovaného, že dle § 30 odst. 1 zákona o státní sociální podpoře (ve znění do 31. 12. 2019) měl rodič nárok na rodičovský příspěvek nejdéle do doby, kdy byla na rodičovském příspěvku vyplacena z důvodu péče o totéž nejmladší dítě

v rodině celková částka 220 000 Kč. Dle § 30 odst. 5 téhož zákona je rodič oprávněn provést volbu výše rodičovského příspěvku, tuto volbu ovšem nelze provést zpětně.

13. Žalovaný v napadeném rozhodnutí vycházel z rozumného výkladu, že nárok na dávku zaniká posledním dnem měsíce, za který dávka dle volby její výše provedené oprávněným rodičem náleží, třebaže k výplatě poslední splátky dávky zpravidla dochází až v měsíci následujícím. Ani proti těmto závěrům žalovaného a úřadu práce žalobkyně nijak konkrétně nebrojí. Dle oznámení úřadu práce ze dne 9. 1. 2020 nadto již k tomuto dni došlo k vyplacení celé celkové částky 220 000 Kč. V okamžiku, kdy žalobkyně po svém návratu z Austrálie uplatnila dne 31. 1. 2020 provedení změny volby měsíční výše dávky, již žalobkyni nezbývalo vyplatit žádnou část dávky.
14. Měsíční volbu výše rodičovského příspěvku lze provést v době existence nároku na dávku a dle výslovného znění zákona ji nelze provést zpětně. Jinými slovy, po zániku nároku na dávku (a po její výplatě) již není z povahy věci možné žádným způsobem volit její měsíční výši.
15. Krajský soud se s žalovaným ztotožňuje i v tom, že pokud žalobkyně hodlala změnit zvolenou výši rodičovského příspěvku, avšak neučinila tak v době existence nároku na dávku, nelze její situaci řešit prostřednictvím prominutí zmeškání úkonu (lhůty) podle § 41 správního řádu.
16. Podle § 41 odst. 1 správního řádu se navrácením v předešlý stav rozumí *prominutí zmeškání úkonu, který je třeba provést nejpozději při ústním jednání nebo v určité lhůtě, nebo povolení zpětvzetí nebo změny obsahu podání, kterou by jinak nebylo možno učinit*. Podle odst. 4 téhož ustanovení *správní orgán promine zmeškání úkonu, prokáže-li podatel, že překážkou byly závažné důvody, které nastaly bez jeho zavinění*.
17. Možnost požádat o prominutí zmeškání úkonu, který je nutné provést v určité lhůtě, se vztahuje na zákonné procesní lhůty nebo procesní lhůty určené správním orgánem. Tímto procesním institutem nelze prolamovat lhůty hmotněprávní (srov. též Vedral, J. Správní řád. Komentář. Praha: BOVA POLYGON, 2012, II. vydání, s. 452). Pokud zákon stanoví, že rodič je oprávněn provést volbu výše rodičovského příspěvku, kterou nelze provést zpětně, jedná se o ustanovení upravující možnost uplatnit právo hmotněprávní povahy. Již z tohoto důvodu nelze rodiči prominout dle § 41 správního řádu zmeškání lhůty, pokud toto oprávnění uplatní po uplynutí doby, v níž tak bylo možné dle hmotného práva učinit. Stejný závěr vyjádřil jinými slovy i žalovaný v odůvodnění napadeného rozhodnutí, v němž zdůraznil, že volba výše rodičovského příspěvku je oprávněním rodiče a zákon ani správní orgán v této souvislosti rodiči nestanoví žádnou lhůtu k provedení úkonu ve smyslu § 41 správního řádu.
18. Ze stejného důvodu je bez významu, že se žalobkyně po část doby, kdy bylo možné zvolit jinou výši rodičovského příspěvku (tedy od 7. 12. 2019), nacházela v Austrálii. Přípis úřadu práce ze dne 10. 12. 2019, s nímž se žalobkyně nemohla seznámit, pak krajský soud ve shodě s žalovaným hodnotí jako úkon informační povahy, s kterým nebyly spojeny žádné procesní důsledky.
19. K vlastní žalobní argumentaci krajský soud uvádí, že Nejvyšší správní soud v odkazovaném rozsudku ze dne 16. 5. 2017, č. j. 6 Ads 21/2017 – 23, uvedl, že rodičovský příspěvek je projevem ústavně zaručeného práva rodičů pečujících o děti na pomoc státu. Poskytování rodičovského příspěvku napomáhá realizaci práva rodičů na péči o děti a také práva dětí

na rodičovskou péči. Zároveň je konkrétním vyjádřením mezinárodněprávních závazků České republiky a v neposlední řadě nástrojem sociální a rodinné politiky státu. Nejvyšší správní soud odkázal také na Úmluvu o právech dítěte, která staví do popředí zájem dítěte při jakékoli činnosti týkající se dětí, a Evropskou sociální chartu, která zavazuje stát chránit a podporovat rodinný život.

20. Skutková situace řešená Nejvyšším správním soudem však byla odlišná – soud posuzoval situaci osvojitelky dítěte, které správní orgány přiznaly nárok na rodičovský příspěvek pouze ve výši 1 500 Kč, neboť za totéž dítě již předtím byla vyplacena na rodičovském příspěvku pěstounům na přechodnou dobu částka ve výši 218 500 Kč. Soud proto dospěl k závěru, že rodičovský příspěvek byl přiznán v takové výši, že to osvojitelce fakticky mohlo znemožnit osobně celodenně a řádně pečovat o své dítě a porušit její právo na pomoc státu v jeho podstatě a smyslu (čl. 32 odst. 5 ve spojení s čl. 4 odst. 4 Listiny základních práv a svobod). Výklad zákona, který by fakticky znemožnil rodině osobně pečovat o dítě dle její volby, by dle soudu nebyl ústavně konformní a nenaplňoval by mezinárodně právní závazky státu.
21. V nynější věci ovšem žalobkyni byl přiznán a vyplacen rodičovský příspěvek ve výši 220 000 Kč dle platných právních předpisů. Napadeným rozhodnutím proto nebyla zasažena podstata a smysl práva žalobkyně pečující o dítě na pomoc státu ve smyslu čl. 32 odst. 5 Listiny tak, jak je realizace tohoto práva provedena zákonem ve smyslu čl. 32 odst. 6 Listiny.
22. Krajský soud si je vědom, že s účinností od 1. 1. 2020 došlo k legislativním změnám a celková částka rodičovského příspěvku byla navýšena na 300 000 Kč. Dle přechodných ustanovení zákona č. 363/2019 Sb., kterým k této změně došlo, náleží zvýšená částka ode dne účinnosti tohoto zákona také rodiči, který pečuje o dítě do 4 let věku a zároveň nedočerpal k tomuto datu celkovou částku rodičovského příspěvku na toto dítě či děti ve výši podle zákona č. 117/1995 Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona. Pokud by tedy žalobkyně čerpala rodičovský příspěvek i v období ledna 2020, náležela by jí zvýšená částka. Tato skutečnost však na shora uvedeném nic nemění, neboť žalobkyně rodičovský příspěvek za leden 2020 nečerpala.
23. Pro úplnost krajský soud dodává, že si je vědom také toho, že v současnosti probíhá u Ústavního soudu pod sp. zn. Pl. ÚS 1/20 řízení o návrhu skupiny senátorů na zrušení části zákona č. 363/2019 Sb., a to právě ve slovech „a zároveň nedočerpal k tomuto datu celkovou částku rodičovského příspěvku na toto dítě či děti ve výši podle zákona č. 117/1995 Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona“. Pokud by Ústavní soud návrhu vyhověl, náležela by žalobkyni (a osobám v obdobné situaci) zvýšená částka rodičovského příspěvku. Výsledek řízení před Ústavním soudem však může mít dopad na nárok na dávku od doby účinnosti zákona, tj. od 1. 1. 2020. V nynějším řízení je předmětem přezkumu rozhodnutí žalovaného ve věci nároku na dávku do 31. 12. 2019, a otázka ústavnosti shora citovaných přechodných ustanovení proto nemá význam.

V. Závěr a náklady řízení

24. Krajský soud z výše uvedených důvodů žalobu jako nedůvodnou zamítl podle § 78 odst. 7 s. ř. s. Výrok o náhradě nákladů řízení vychází z § 60 odst. 1 s. ř. s. Žalobce nebyl v řízení úspěšný, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalovaný nemá právo na náhradu nákladů řízení ex lege (§ 60 odst. 2 s. ř. s.).

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává u Nejvyššího správního soudu. V řízení o ní musí stěžovatele zastupovat advokát. To neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, právnické vzdělání, které se vyžaduje pro výkon advokacie.

Brno 17. června 2021

Mgr. Filip Skřivan, v. r.
samosoudce

Shodu s prvopisem potvrzuje: B. Z.